

2. **National Renewable Energy Laboratory (NREL).** (2022). Solar Energy Technologies Office (SETO) Annual Report 2022. U.S. Department of Energy. Retrieved from <https://www.nrel.gov>
3. **World Energy Council.** (2021). World Energy Trilemma Index 2021: Energy Security, Equity and Sustainability. Retrieved from <https://www.worldenergy.org>
4. **IEA (International Energy Agency).** (2023). Offshore Wind Outlook 2023. IEA. Retrieved from <https://www.iea.org>
5. **U.S. Department of Energy (DOE).** (2021). Geothermal Technologies Office Annual Report 2021. U.S. DOE. Retrieved from <https://www.energy.gov>
6. **European Commission.** (2022). The Role of Biomass in Renewable Energy Development. EU Publications. Retrieved from <https://ec.europa.eu>
7. **National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA).** (2021). Ocean Energy Technologies: A Path Forward for Clean Power. NOAA. Retrieved from <https://www.noaa.gov>

PROFESSIONAL TA'LIMDA DUAL TA'LIMNI TASHKIL ETISH

Jololov Tohirjon Ortiqovich

*(To'ra qo'rg'on agrotexnologiyalar texnikumi direktori
tohirjonjalolov@gmail.com)*

Annotatsiya: Ushbu maqolada professional ta'lim tizimida dual ta'lim modelini joriy etish va uning ahamiyati keng yoritilgan. Dual ta'lim modelining nazariy asoslari, amaliyotdagi o'rni, hamda ta'lim-tajriba integratsiyasi jarayonlari atroflicha tahlil qilingan. Shuningdek, dual ta'limni tashkil etishda duch kelinadigan qiyinchiliklar, ularni yengish yo'llari va ilg'or tajribalar asosida samarali yechimlar taklif etilgan. Mazkur maqola pedagoglar, ta'lim muassasalari rahbarlari, ilmiy tadqiqotchilar va soha mutaxassislari uchun muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: dual ta'lim, professional ta'lim, ta'lim-tajriba integratsiyasi, amaliyot, ta'lim modeli, zamonaviy yondashuv.

Bugungi kunda iqtisodiyot va jamiyatning tezkor rivojlanishi yangi avlod mutaxassislari tayyorlash jarayoniga yangicha yondashuvlarni talab qilmoqda.

Professional ta'lim sohasida talab va taklifni uyg'unlashtirish, amaliy ko'nikmalarga ega bo'lgan kadrlarni yetishtirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Dual ta'lim modeli bu borada muhim yondashuv bo'lib, nazariy va amaliy ta'limni birlashtirish imkonini beradi. Ushbu maqolada dual ta'limni tashkil etish jarayonlari, xalqaro tajribalar va uning samaradorligi tahlil qilinadi.

Dual ta'lim modelining mohiyati

Dual ta'lim modeli ta'limning nazariy va amaliy qismidan tashkil topgan tizimdir. Ushbu modelda talaba vaqtining bir qismini ta'lim muassasasida nazariy bilim olishga, qolgan qismini esa korxonalar va tashkilotlarda amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga sarflaydi. Bu yondashuv Germaniya, Avstriya va Shveysariya kabi rivojlangan mamlakatlarda keng qo'llanilib, yuqori samaradorlikni ko'rsatmoqda. Bundan tashqari, ushbu tizim ta'lim sifati va mehnat bozorining talablarini muvofiqlashtirishda muhim rol o'ynaydi.

Dual ta'limning afzalliklari

1. Ish beruvchilarning faol ishtiroki: Dual ta'lim modeli korxona va tashkilotlar bilan uzviy bog'liq bo'lib, ish beruvchilar ta'lim jarayonida faol ishtirok etadi. Bu esa bozor talablariga mos kadrlarni tayyorlash imkonini beradi.

2. Amaliy ko'nikmalarni shakllantirish: Talabalar nazariy bilimlarini amaliyotda sinovdan o'tkazadi, bu esa ularning kasbiy tayyorgarlik darajasini oshiradi.

3. Bandlik masalalarini hal qilish: Talabalar o'qish davrida ishga joylashish imkoniyatiga ega bo'ladi va o'qishni tamomlagandan so'ng ishga tayyor mutaxassis sifatida mehnat bozoriga kirib boradi.

4. Innovatsion salohiyatni rivojlantirish: Dual ta'lim jarayonida talabalarning ijodiy fikrlashi va innovatsion yondashuvlar ishlab chiqish qobiliyati rivojlanadi.

Dual ta'limni joriy etishda uchraydigan qiyinchiliklar

1. Moliyaviy resurslar yetishmovchiligi: Dual ta'limni tashkil etish uchun qo'shimcha mablag' talab etiladi, bu esa moliyaviy rejalarni aniq belgilashni talab qiladi.

2. Ish beruvchilar bilan hamkorlik masalalari: Ba'zi ish beruvchilar bu tizimga nisbatan qiziqish bildirmasligi yoki tajribasizlik sababli hamkorlikni cheklashi mumkin.

3. Tizimni boshqarish: Dual ta'lim jarayonini samarali boshqarish va nazorat qilish uchun yangi yondashuvlarni joriy etish zarur. Shu jumladan, ta'lim sifatini nazorat qilish bo'yicha maxsus mexanizmlar ishlab chiqilishi lozim.

4. O'qituvchi va mentorlar tayyorgarligi: Dual ta'lim tizimida ishtirok etuvchi mutaxassislar uchun alohida malaka oshirish dasturlarini ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.

Dual ta'limni rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar

1. Ta'lim muassasalari va korxonalar o'rtasida hamkorlikni mustahkamlash va shartnomaviy asosda o'zaro majburiyatlarni belgilash.
2. Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini rivojlantirish, jumladan, subsidiyalar, grantlar va soliq imtiyozlarini taqdim etish.
3. O'qituvchilar va mentorlar uchun maxsus tayyorgarlik dasturlarini ishlab chiqish va xalqaro standartlarga moslashtirish.
4. Dual ta'lim modeli bo'yicha xalqaro tajribalarni o'rganish, ushbu tajribalarni milliy tizimga moslashtirish va innovatsion yondashuvlarni joriy etish.
5. Axborot texnologiyalaridan keng foydalanish orqali ta'lim jarayonini raqamlashtirish va masofaviy nazoratni kuchaytirish.

Xulosa: Dual ta'lim modeli professional ta'lim tizimini takomillashtirishda samarali vosita bo'lib, zamonaviy talablarga javob beradigan malakali kadrlarni tayyorlash imkonini beradi. Mazkur modelning muvaffaqiyati davlat, ta'lim muassasalari va ish beruvchilarning samarali hamkorligiga bog'liqdir. Shu sababli, dual ta'limni rivojlantirish bo'yicha tizimli chora-tadbirlar amalga oshirilishi lozim. Ushbu jarayonda nafaqat milliy, balki xalqaro tajribalarni o'rganish va qo'llash muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Schmidt, B. (2019). **Dual Education: Theory and Practice**. Springer Publishing.
2. UNESCO (2021). **The Future of Vocational Education: Integrating Theory and Practice**.
3. Bäumer, T., & Jäger, W. (2020). **Innovative Approaches in Vocational Training**. Elsevier.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Professional ta'limni takomillashtirish to'g'risida"gi Qarori. (2022).
5. Dual ta'lim bo'yicha xalqaro tajribalarni yorituvchi ilmiy maqolalar va hisobotlar.